

ZEMŘEL HISTORIK DOC. PhDr. TOMÁŠ PAVLICA, CSc.

(26. 5. 1939 - 16. 2. 2004)

(Vzpomínka Milana Myšky: Listy OU, březen 2004)

Píše-li žák nekrolog na svého učitele, je to v řádu přirozeného běhu života. Má-li učitel napsat posmrtnou vzpomínku na svého nadaného žáka, je to velmi smutné. Tomáš Pavlica upoutal mou pozornost již jako student mého prosemináře a semináře. Jiné převyšoval šíří svých znalostí, měl vynikající paměť a obdivuhodnou kombinační schopnost. Briskně vyjmenoval milenky Ludvíka XIV. i ztráty německé Luftwaffe v bitvě o Anglii. Zpaměti a kdykoliv byl schopen citovat básně Rukopisu královédvorského stejně hbitě jako forbínové dialogy Voskovce a Wericha nebo slavné válečné projevy Winstona Churchilla. Vybral jsem si ho jako svou pomocnou vědeckou sílu. Strávili jsme desítky hodin ve sklepích Městské lidové knihovny v Ostravě. Laskavostí bibliotékaře dr. Milana Rusinského jsme mezi tisíci sem z celého kraje svezených prohibit vybírali vzácné knihy Masarykovy, Rádlovy, Pekařovy, Křof-tovy, Kalistovy, legionářskou literaturu z prvorepublikového nakladatelství Čin a další cenosti a tajně je převáželi do právě vznikající katedrové knihovny. O pár let později se stal Tomáš mým kolegou na katedře: pracoval tu jako odborný pracovník-dokumentátor na výzkumných úkolech, prováděných tehdy katedrou. Stal se také jedním z trojice mých prvních doktorandů (1970). Když mne komunističtí normalizátoři jako živel veskrze antisocialistický propustili z tehdejší Pedagogické fakulty, patřil Tomáš s kolegyní Vlastou Čechovou k nemnoha z bývalých kolegů, kteří neměli strach se se mnou stýkat. Navštěvoval mne pravidelně, informoval o tom, jak zdravé jádro strany, ti různí Richterové, Rušajové, Sekerové apod., soustavně pracují na tom, aby z fakulty, profesory Uhrem, Sivkem, Knopem ad. budované jako dílna vědění a lidskosti, vytvořili k obrazu milované strany kůlnu ideologické veteše. Zprostředkovával mi výpůjčky z fakultní knihovny, jež mi byla zapovězena, a protože mi komunističtí mocipáni zakázali jakoukoliv vědeckou a publikační činnost, vzal na sebe riskantní úkol propůjčovat své jméno mým studiím a hlavně tehdy hojně publikovaným populárně-vědeckým článkům novinovým, z jejichž honorářů jsem živil jako dlouhodobě z politických důvodů nezaměstnaný (samozřejmě bez podpory) svou rodinu. To nebylo pro Tomáše bez rizika, nebo sám byl spíše jen „trpěn“, bez možnosti jakéhokoliv kariérního postupu. „Sametová revoluce“ otevřela Tomášovi nové perspektivy. V prvních dnech po listopadové revoluci nerozlučná dvojice Paclík-Pavlica zachránila několik balíků kompromitujících pí-

semností, které normalizační vedení fakulty hodlalo zničit, aby zametlo stopy po své hanebné činnosti. Jsou to cenné dokumenty, které, až přijde čas, poslouží k pravdivému sepsání historie této vysoké školy „in negotiis“. V rekordně krátké době napsal a obhájil kandidátskou dizertaci na Masarykově univerzitě v Brně (1991) a krátce nato v r. 1994 se habilitoval na Univerzitě Palackého spisem, ve kterém shrnul svá dosavadní bádání o československých letcích v Anglii za druhé světové války, a získal tak venia docendi pro novověké československé dějiny. Listopad 1989 mu umožnil, aby se plně věnoval svému životnímu tématu (účast čsl. letců v Anglii v bojích druhé světové války), které v období normalizace rozhodně nepatřilo k rádo viděným. Horečně pracoval ve vojenských archivech, vyhledával ještě žijící čsl. letce, sbíral jejich vzpomínky a osobní dokumenty, vedl své diplomanty k práci na monografických studiích o jednotlivých letcích apod. Vznikl tak jedinečný soubor několika desítek prací, uložený dnes v knihovně katedry, podávající pestrý a vyčerpávající obraz o podílu československých pilotů na vítězstvích britských Air Forces v druhé světové válce. Na tomto poli českého historického výzkumu byla Pavlicova role nezastupitelná. Tomáš Pavlica se mohl plně rozvíjet jako zkušený vysokoškolský pedagog, oblíbený mezi studenty pro své encyklopedické znalosti, vstřícný a přátelský vztah, ale také pro svou dosti nízko nasazenou laiku náročnosti, což jsme mu spolu s kolegy z katedry nejednou vytýkali. Rozvinula se také jeho veřejná činnost, zejména na poli komunální politiky. Politický vývoj po listopadu 1989 však nenaplnil jeho očekávání. Z marasmu doby hledal východiska, někdy i na cestách falešných. Později k tomu přistoupila i krize v soukromém životě. Často jsme spolu o tom hovořili, střídala se jasnější i méně jasná období v jeho životě. Pomalu, ale nezadržitelně šel k osobní existenciální krizi. A v těchto kalných vodách rád loví Mefisto. Jeho Mefisto vzal na sebe podobu démona ohnivé vody. Ten oslaboval jeho beztak subtilní tělesnou schránku i duši. Tomáš nikdy nebyl bojovník. Trpkosti života spíše trpělivě snášel nebo se jim snažil uniknout. Konec tomu učinila nešťastná událost v pondělí 16. února 2004, několik týdnů před jeho pětadesátinami.

MILAN MYŠKA